

Wat is de waarde van muziektherapie in het aanpakken van problemen met prikkelverwerking en het verminderen van probleemgedrag bij bewoners van D-ZEP afdelingen?

Thomas Kuipers

Research coach: Dr. Eleanor Richards

Presentatie Masteronderzoek 2025

Rationale

Thomas Kuipers

Muziektherapie + SI

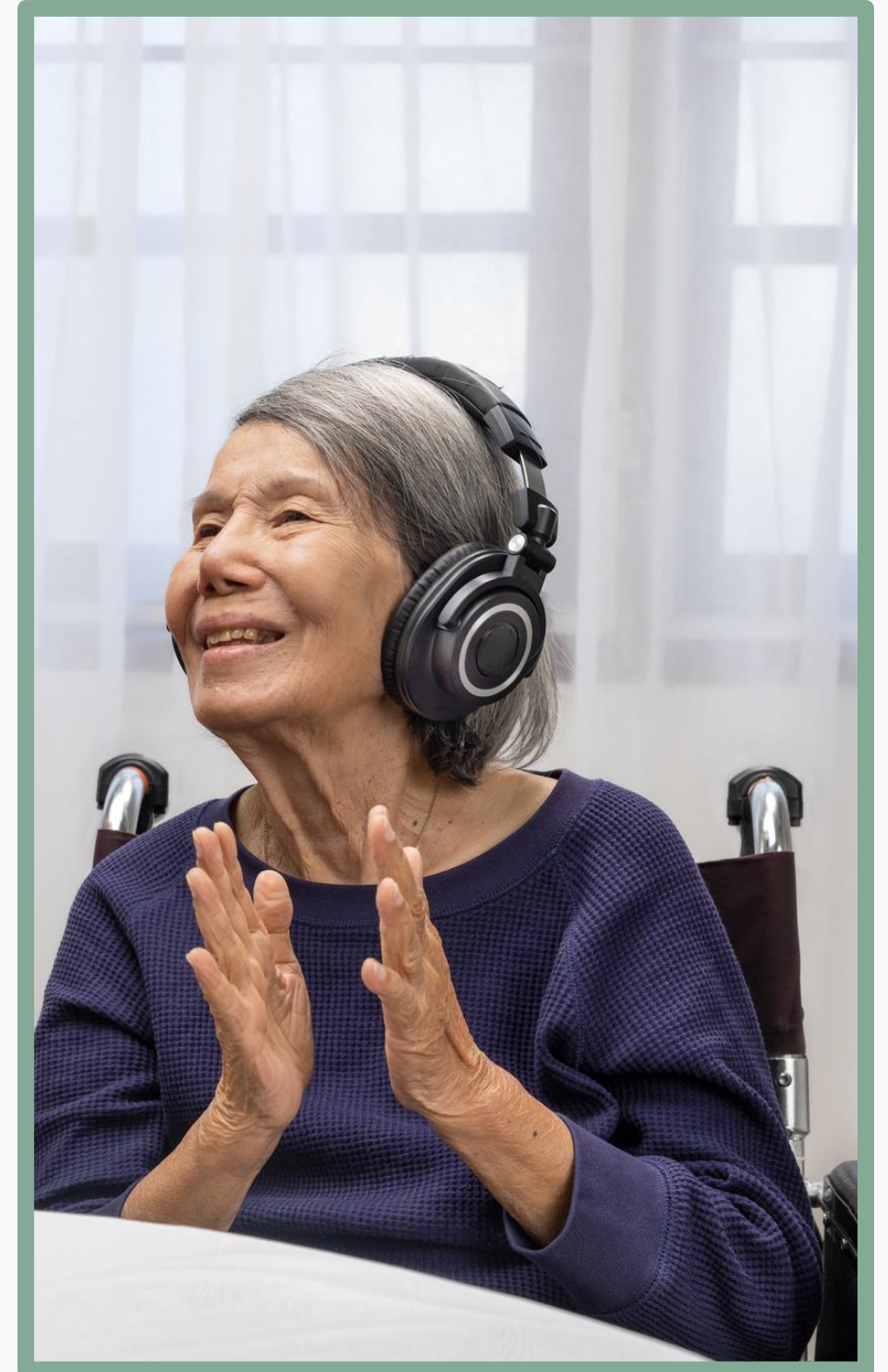
3 Dagen (24 uur) werkzaam op de D-ZEP -
afdeling

codarts
rotterdam

AMSTA

Muziektherapie

Muziektherapie is het wetenschappelijk onderbouwde gebruik van muzikale interventies door een opgeleide muziektherapeut, gericht op verandering, ontwikkeling, stabilisatie of acceptatie op emotioneel, gedragsmatig, cognitief, sociaal of lichamelijk gebied binnen een therapeutische relatie. (Muziektherapie, z.d.)

Rationale

- Muziektherapie kan worden geopperd als een eerste benadering voor de behandeling van dementiesymptomen¹
- Zelfs in een vergevorderd stadium van dementie waarbij sommige mensen taal en geheugen verliezen, blijft hun vermogen om op muziek te reageren doorgaans intact²
- Muziektherapie kan algemeen probleemgedrag afnemen³
- Geen onderzoeken gevonden over muziektherapie : op D-ZEP afdelingen
voor mensen met dementie binnen het SI Raamwerk
- Manieren van behandelen wisselt tussen de verschillende D-ZEP afdelingen⁴

¹ (Tampi & Jeste, 2022; Van der Steen et al., 2018)

² (Groussard et al., 2019; Sternin et al., 2021)

³ (Van der Steen et al., 2018)

⁴ (Van Voorden, 2024)

Onderzoeksvraag & keywords

Wat is de waarde van muziektherapie in het aanpakken van problemen met prikkelverwerking en het verminderen van probleemgedrag bij bewoners van D-ZEP afdelingen?

Keywords muziektherapie, sensorische integratie, dementie, probleemgedrag, neuropsychiatrische symptomen, D-ZEP, gespecialiseerde behandelafdelingen

Methode & Design

(Kennisnetwerk D-ZEP,
z.d.)

13 D-ZEP units werden via e-mail benaderd om te bepalen:

- of ze een muziektherapeut in dienst hadden
- het aantal muziektherapie-uren dat wekelijks binnen de afdeling werd gewerkt

Methode & Design

Descriptive phenomenological benadering

1

Semi gestructureerde interviews

4 muziektherapeuten werkende op D-ZEP-afdeling

2

Transcripties

3

Thematische analyse

1. Bekend raken met het materiaal
2. Eerste codes aanmaken
3. thema's identificeren
4. thema's evalueren
5. thema's definiëren

(Braun and Clarke, 2006, 2020)

Ethische overwegingen

De ethische codes gevolgd van: Codarts, FVB, EMTC en BAMT ¹

Anonimiteit en vertrouwelijkheid garanderen:

- Geïnfomeerde toestemming
- Feedback van deelnemers
- Pseudoniemen
- Identificerende gegevens werden verwijderd of verborgen
- Veilige gegevensopslag

¹ (Codarts University of the Arts, 2024; EMTC, 2005; Federatie Vaktherapeutische Beroepen, 2016; British Association for Music Therapy, z.d.)

Uitkomsten thematische analyse

1. Context van de muziektherapeutische praktijk

2. Muziektherapeut in het klinische team

3. Selectie en verwijzing muziektherapie

4. In de muziektherapie sessie

5. Effecten van muziektherapie

6. Uitdagingen van de muziektherapeutische praktijk

2. Muziektherapeut in het klinische team

Samenwerking in het team:

- Sommige therapeuten voelen zich verbonden met het team en andere niet

Muziektherapeuten bieden:

- waardevolle en unieke perspectieven in het team
- beoordelingen/observaties, zelfs zonder behandeling
- 24/7 muziekinterventies (playlists, koptelefoon, muziekstoel en muziekkussens)

Therapeut A:

“Ik ben mij altijd bewust van datgene wat ik waarneem, andere misschien niet horen”

3. Selectie en verwijzing

4. In de muziektherapie sessie

Vaak genoemde indicaties:

- Moeite met contact maken
- Rusteloosheid
- Stemmingsstoornissen
- Sensorische integratieproblemen

Vaak genoemde contra indicaties:

- Cliënt laat geen enkel effect zien
- Geen therapeutische doelen vast kunnen stellen
- Over stimulatie als (tijdelijke) contra indicatie
- Wanneer de effecten zo kort zijn, en andere cliënten er meer baad bij hebben

Vaak genoemde doelen:

- Bevorderen van contact
- Bevorderen van ontspanning
- Bevorderen van sensorische regulatie
- Verbeteren van positieve ervaringen

4. In de muziektherapie sessie

- Alleen individuele therapie sessies
- Duur verschilt, paar minuten tot een half uur
- Behandeling vaak het gehele D-ZEP verblijf, tenzij contra indicatie zich voordoet

Interventies

- Afstemming of behoefte en alertheidsniveau van de bewoner
- Actieve betrokkenheid wordt vaak aangemoedigd: actieve MT (improvisatie, samen muziek maken)
receptieve MT (luisteren naar voorkeursmuziek)
- Meerdere zintuiglijke systemen worden genoemd, zoals dansen op muziek

Instrumenten

- Verschillen
- Zingen en het gebruiken maken van trommels worden door alle therapeuten genoemd

5. Effecten van de muziektherapie

In de therapie

- Betekenisvol contact
- Toegenomen eigenwaarde en identiteit
- Verminderde rusteloosheid
- Regulering van de alertheid

Meest genoemde werkende muzikale parameters

- Ritme
- Herkenbare melodie en tekst
- Niet alleen muzikale parameters maar het totaalpakket

Buiten de therapie

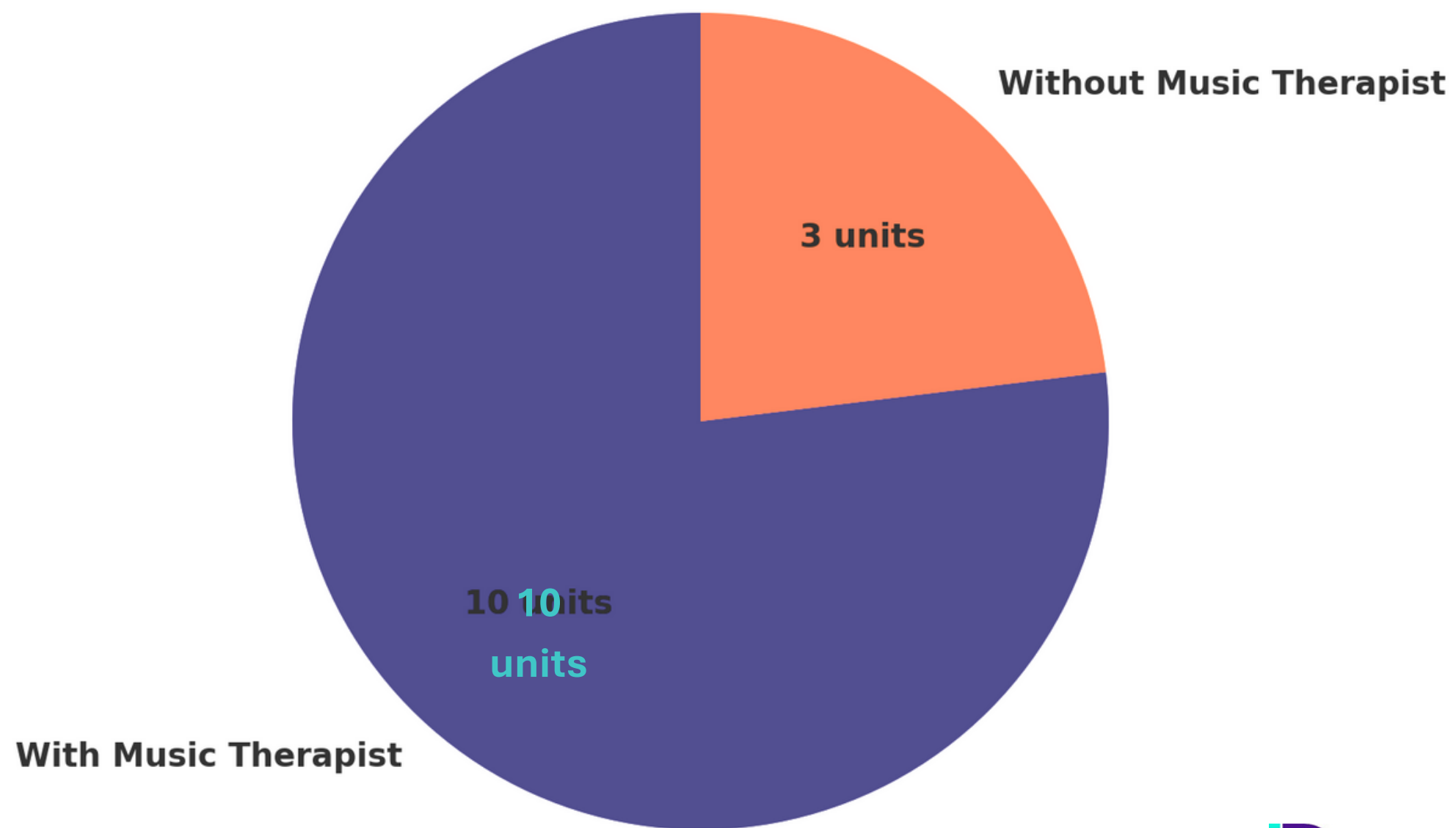
- Soms blijft het effect en soms niet

Therapeut B:

"Geen contact. Ik denk: 'Ik zet muziek op.' En opeens denkt hij: 'Hé!' Hij staat op en neemt het ritme over met zijn voet."

Uitkomsten

Number of D-ZEP Units Using a Music Therapist

With Music Therapist

Without Music Therapist

10 10its
units

3 units

november 2024

- Alle muziektherapeuten zijn vrouw
- Werken tussen één en vier uur per week (2,6 uur gemiddeld)

Discussie

- Literatuur bevestigt
  - positieve cognitieve effecten van actieve muziektherapie en ritme
  - D-ZEP bewoners hebben gevorderde stadia van dementie ¹
suggereert verminderde effectiviteit van MT in latere stadia vergeleken met gematigde stadia ²
→ kan nawerking van therapie soms wel en soms niet verklaren ³
- Muziektherapeuten voelen zich beperkt in hun werkuren per week (1-4 uur)
Het verminderen van probleemgedrag lijkt meer effect te hebben als de therapie minimaal twee keer per week wordt gegeven ⁴

¹ (Fusar-Poli et al., 2017; Ting et al., 2024; Jiménez-Palomares et al., 2024)

² (Van Voorden et al., 2025)

³ (Álvarez, 2022; Chang et al., 2015; Tolentino et al., 2021)

⁴ (Chang et al., 2015; Prick et al., 2024; Van der Steen et al., 2018; Zhang et al., 2017)

Aanbevelingen

- Meer uren voor muziektherapeuten
  - 2 x wekelijks therapie en inspringen wanneer nodig wordt dan mogelijk (therapie op een vast tijdstip is moeilijker te plannen)
  - Beter bijdrage in multidisciplinaire team: unieke observaties en beeldvorming
  - De ruimte om voor de therapeuten mee te helpen in een veilige geluidsomgeving
- Visie (document) op een veilige geluidsomgeving voor zowel bewoners als medewerkers
- Meer onderzoek naar, vooral individuele, muziektherapeutische werkvormen voor deze doelgroep

Conclusie

Deze studie is de eerste die de waarde van muziektherapie binnen D-ZEP afdelingen in Nederland onderzoekt.

- Muziektherapie kan bijdragen via directe en indirecte therapie en muziektherapeuten hun unieke perspectief in een multidisciplinair team
- Alertheidsregulatie wordt het meest genoemd om problemen met prikkelverwerking aan te pakken

References

Álvarez, L. P. (2022). Neurologic Music Therapy with a rehabilitative approach for older adults with dementia: A feasibility study. *Music Therapy Perspectives*, 40(1), 76–83.

Braun, V., & Clarke, V. (2020). One size fits all? What counts as quality practice in (reflexive) thematic analysis? *Qualitative Research in Psychology*, 18(3), 328–352.

British Association for Music Therapy. (n.d.). Guide to professional practice & code of conduct.

Chang, Y. S., Chu, H., Yang, C. Y., Tsai, J. C., Chung, M. H., Liao, Y. M., Chi, M. J., Liu, M. F., & Chou, K. R. (2015). The efficacy of music therapy for people with dementia: A meta-analysis of randomised controlled trials. *Journal of Clinical Nursing*, 24(23–24), 3425–3440.

Codarts University of the Arts. (2024). Handbook research arts therapies 2022–25.

European Music Therapy Confederation. (2005). Ethical code.

Federatie Vaktherapeutische Beroepen. (2016). Beroepscode voor de vaktherapeutische beroepen [Code of ethics for creative arts therapies].

Fusar-Poli, L., Bieleninik, Ł., Brondino, N., Chen, X. J., & Gold, C. (2018). The effect of music therapy on cognitive functions in patients with dementia: A systematic review and meta-analysis. *Aging & Mental Health*, 22(9), 1097–1106.

Groussard, M., Chan, T. G., Coppalle, R., & Platel, H. (2019). Preservation of musical memory throughout the progression of Alzheimer's disease? Toward a reconciliation of theoretical, clinical and neuroimaging evidence. *Journal of Alzheimer's Disease*, 68(3), 857–883.

Jiménez-Palomares, M., Garrido-Ardila, E. M., Chávez-Bravo, E., Torres-Piles, S. T., González-Sánchez, B., Rodríguez-Mansilla, M. J., De Toro-García, Á., & Rodríguez-Mansilla, J. (2024). Benefits of music therapy in the cognitive impairments of Alzheimer's-type dementia: A systematic review. *Journal of Clinical Medicine*, 13(7), 2042.

Kennisnetwerk D-ZEP. (z.d.). Expertisecentra – D-ZEP.

Muziektherapie. (z.d.). Nederlandse Vereniging Voor Muziektherapie.

Prick, A. J. C., Van Domburg, P., Vink, A., Lumeij, L., Alofs, E., & van Hooren, S. A. H. (2021). De juiste snaar met muziektherapie bij mensen met dementie in het verpleeghuis: De ontwikkeling en evaluatie van een consensus-based Individuele muziktherapeutische interventie ter vermindering van probleemgedrag bij mensen met dementie (IMTI-ProDem) [Hitting the right note with music therapy for people with dementia in nursing homes: The development and evaluation of a consensus-based individual music therapy intervention to reduce challenging behaviour in people with dementia (IMTI-ProDem)]. *Tijdschrift voor Vaktherapie*, 17.

References

Sternin, A., McGarry, L. M., Owen, A. M., & Grahn, J. A. (2021). The effect of familiarity on neural representations of music and language. *Journal of Cognitive Neuroscience*, 30(8), 1595–1611.

Tampi, R. R., & Jeste, D. V. (2022). Dementia is more than memory loss: Neuropsychiatric symptoms of dementia and their nonpharmacological and pharmacological management. *The American Journal of Psychiatry*, 179(8), 528–543.

Ting, B., Su, C. H., Chen, D. T., Hsu, W. T., Tsai, C. L., Lin, P. Y., & Jingling, L. (2024). The sound of memory: Investigating music therapy's cognitive benefits in patients with dementia—A network meta-analysis of randomized controlled trials. *Journal of Personalized Medicine*, 14(5), 497.

Tolentino, R., McMahon, A., & Coward, E. (2021). The use of a novel neurologic music therapy program to improve cognition and emotional affect in individuals with mild to severe dementia: A research protocol. *Undergraduate Research in Natural and Clinical Science and Technology (URNCST) Journal*, 5(10), 1–8.

Van der Steen, J. T., Smaling, H. J. A., Van Der Wouden, J. C., Bruinsma, M. S., Scholten, R. J. P. M., & Vink, A. (2018). Music-based therapeutic interventions for people with dementia. *The Cochrane Library*, 7.

Van Voorden, G., Koopmans, R. T. C. M., Strik-Lips, M. M., Smalbrugge, M., Zuidema, S. U., Van Den Brink, A. M. A., Persoon, A., Voshaar, R. C. O., & Gerritsen, D. L. (2024). Organizational characteristics of highly specialized units for people with dementia and severe challenging behavior. *BMC Geriatrics*, 24(1).

Van Voorden, G., Koopmans, R. T. C. M., Smalbrugge, M., Zuidema, S. U., Van Den Brink, A. M. A., Voshaar, R. C. O., & Gerritsen, D. L. (2025). Patient characteristics, behavior, and discharge locations of patients with dementia and very severe challenging behavior. *Ageing & Mental Health*, 1–9.

Zhang, Y., Cai, J., An, L., Hui, F., Ren, T., Ma, H., & Zhao, Q. (2017). Does music therapy enhance behavioral and cognitive function in elderly dementia patients? A systematic review and meta-analysis. *Ageing Research Reviews*, 35, 1–11.

t.kuipers@amsta.nl